

Helyünk a Bioszférában (részlet) ¹ Vida Gábor (2001) ²

Évekkel ezelőtt környezetünk állapotáról beszélgettem az egyik ismeretterjesztő lap riporterével. Nagyon megtetszett neki az általam elmondott, másoktól hallott „kínai” tanmesém, a béka és a meleg víz viszonyáról. Ha meleg vízbe helyezük az állatot, kétségbeesve igyekszik menekülni, míg hideg vízbe téve jól érzi magát, s ha a vizet lassacskán melegítjük, állítólag „észrevétlenül” meg lehet főzni. A valószínűleg kitalált történet, a fokozatosan romló környezetünkhöz történő hozzászokás veszélyét akarja érzékeltetni. A riport óta sok minden történt. Világszerte intenzív kutatások folynak, környezetünk állapotát elemezzük, mérjük, modellezzük, a világtól mesterséges holdakról monitorozzuk. Közben, pedig szinte minden romlik tovább. A békáról szóló történetet az új helyzetnek megfelelően most másképp mondanám el, Orwell híres könyve nyomán, *Békafarm* címmel, az alábbi forgatókönyvvel:

Egy hatalmas kondér, esővízzel töltve áll egy elhagyatott táborhelyen az otffelejített palackos gáztűzhelyen. Néhány béka észreveszi a szúnyoglárváktól hemzsegó kitűnő élőhelyet, s beköltözik a kondérba. A kivételes képességű kételtűek a szúnyogok iparszerű tenyésztésével prosperáló gazdaságot, növekvő békapopulációt teremtenek. Egy különösen értelmes, Prométeusz nevű béka felfedezi, hogy a gáztűzhelyen ott a gyufa, s a gázcsapot kinyitva meggyújtja a lángot.

A langyosodó vízben minden sokkal nagyszerűbb. Több szúnyog, több béka, gyorsabb növekedés. Az egyik aggódó béka számításokat végez a szúnyogok és a békák várható gyarapodásával kapcsolatban. Kedvezőtlen jóslatai nem válnak be. Némelyik zöldebb színű béka mégis nyugtalankodik, de a többiek rendre utasítják a renitenskedőt.

A víz azonban mintha már kedvezőtlenül meleg lenne. A szúnyogok sem szaporodnak eléggé. A békák, pedig már teljesen kitöltik a kedvező vízfelszínt. Némelyiknek már csak a felszín alatti második sorban marad hely, s fulladással, éhezéssel küszködik.

A növekvő elégedetlenség hatására a békák tanácsa kiterjedt kutatás megszervezését határozza el. Igényes tudományos alaposággal mérik a kondér fenekének hővezetését. Egyes tudós békák felhívják a figyelmet a melegedő vízből kiváló vízkő hőszigetelő hatására, ami a melegedés várható csökkenését eredményezheti. Egy másik kutatócsoport a

---

¹ A részlet megjelent a következő kiadványban: Molnár Zs., Pándi I. (szerk.) (2003): Az I. MÉTA-TÚRA túravezető füzet. Kézirat, MTA ÖBKI, Vácrátót.

² Eredetileg megjelent: Vida Gábor (2001): *Helyünk a világban*. Typotex Kiadó, Budapest, pp 128.

víz turbulens mozgását elemzi, kiemelve annak bizonytalan, megjósolhatatlan hőmozgásait. Egy harmadik csoport a vízfelszínen úszó békatanács tagjait nyugtatja meg, hogy az alattuk második, sőt már harmadik rétegben nyomorgó békák izolátorként mérsékelik a hővezetést, míg a felszín a párolgáshő miatt is hűvösebb. Egy genetikus-békákból szervezett kiváló kutatócsoport hő-sokk géneket izolál, és sikeres hőűrésre manipulált organizmusokat ígér szűnyogból, békából egyaránt. Egy szociológus-közgazdász tudósokból álló békacsoport a második és harmadik sorba szorult békákat biztatja:

Ne elégedetlenkedjétek, hogy nem vagytok elég magasan. A víz hőtágulása folytán rövid úton ti is eléritek a mai élvonal (Felszíni békák) pozícióját. – Hogy akkor is ugyanolyan alászorultak maradnak, azt elfelejtik megemlíteni.

Egyéb csoportok bíznak a feltámadó szél hűtésében vagy a tűzhely gázpalackjának várható kimerülésében, de mivel a víz tovább melegszik, végül fontolóra veszik a gázcsap takarékra állításának lehetőségeit is. A legerősebb csoportosulás elnök-főbékája a legfelsőbb és legkedvezőbb felszíni rétegből a javaslatot megvétőzve, s a tudós békákat további monitorozásra, modellezésre, másféle megoldások keresésére szólítja fel.

A történet vége ugyanaz, mint az egyszerű tanmeséé. Megfőttek.